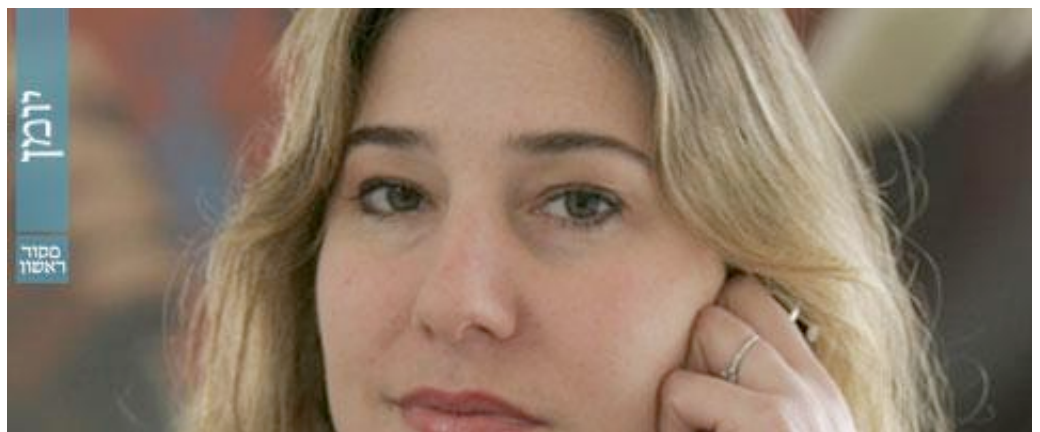

"החיים שלי הם כאן"

מאת אלישיב רייכנר, 09.03.08 | 13:01

המליצו!

תגיות: עלייה ארהב יומן רפיוזניק לורה ביאליס

צילום: מרים צחי

היא נולדה למשפחה מתבוללת, התגלגלה לביום סרט על השואה והתקרבה לשורשים. את הסרט 'רפיוזניק' היא התחילה כטובה לחברים ונסחפה לעולם שמעבר למסך הברזל ולמולדת בישראל. עכשיו היא גרה בשדרות, עסוקה בסרט חדש על העיר ומתכננת כבר את העלייה לארץ. כי אין לה ארץ אחרת

ביום שישי לפני שבועיים עמדה לורה ביאליס יחד עם הצלם שעובד איתה בכניסה לשדרות, וצילמה את שיירת המכוניות של תושבי המרכז שהגיעו לערוך קניות בעיר. מראה האזרחים המחייכים, הדגלים המתנופפים והשלטים התומכים ריגש אותה מאוד. היא מצאה עצמה עומדת באמצע הכביש הראשי, בוכה. "מה שקרה פה היום גרם לי להיות כל כך גאה בזה שאני יהודייה", היא כתבה למשפחתה ולידידיה בלוס אנג'לס. "זה גרם לי לחשוב שאולי יש סיבה לכך ששרדנו כעם, למרות כל הדברים המפחידים שקרו בעולם. היום ראיתי בעיניים את המשמעות של 'עם ישראל חי'".

המכותבים מעבר לים עדיין לא יודעים שביאליס, שמצלמת בחודשים האחרונים סרט בשדרות, החליטה לאחרונה לעלות לארץ. שבעה חודשים בעיר הדרומית המותקפת הפכו את הבימאית האמריקנית הצעירה לציונית פטריוטית נלהבת, עד כדי כך שהיא כבר לא מסוגלת לחזור ולהתגורר בארה"ב.

ביאליס, בת 34, גדלה בלוס אנג'לס בבית יהודי שהיא מגדירה כ"מתבולל מבחינה תרבותית". לגן היהודי בשכונה היא נשלחה מטעמי נוחות גיאוגרפית בלבד, וכשחזרה הביתה עם מושגים כמו פסח, שבת, וט"ו בשבט - הוריה לא ידעו איך להתמודד איתם. "אמא גדלה עם עץ של חג המולד בבית", היא מספרת. "כשגדלתי, הם למדו קצת יהדות רפורמית, אבל זו לא יהדות שמורגשת בחיי היום יום". כשהיתה בת עשר, ביקרה בישראל במסגרת טיול של בית הספר. "הרגשתי קשר מיוחד למקום, אבל עדיין לא ידעתי להסביר

אותו". הקשר של ביאליס ליהדותה קיבל תפנית משמעותית רק כשסיימה את לימודי התקשורת בתואר השני באוניברסיטה. הסרט הראשון שביימה בתום לימודיה אמנם לא היה קשור ליהדות, אבל בזכותו היא החלה להתחבר לשרשיה. באחד הפסטיבלים בו הוצג סרט הגמר שלה, שהביא את סיפורו של ילד עיוור וגידם המתמודד באומץ עם נכותו, הוצג גם סרט תיעודי שעסק בשואה. לורה, משפחתה וחבריה, שצפו בסרט, התאכזבו קשות מרמתו המקצועית של הסרט. "לאורך כל הנסיעה חזרה הביתה, קיטרנו על הסרט שראינו, ואז הציע לי אבי לביים סרט על ידידה שלו ושל אמי, שחוותה את השואה כילדה".

סירבה לסירובניקים

ביאליס אימצה את הרעיון ונסעה יחד עם הידידה של הוריה למחוזות ילדותה בפולין. "החברים הלא יהודים שלי, שסייעו לי בהפקת הסרט, היו בהלם מהמפגש עם ניצולת שואה. למעשה, בשבילם עשיתי את הסרט הזה. נעשו המון סרטים תיעודיים על השואה, אבל כמעט כולם נעשו בשביל יהודים. אני רציתי לעשות סרט לבני נוער לא יהודים שלא מכירים את השואה, כדי לחבר גם אותם לאירוע הזה".

הסרט של ביאליס קצר הצלחה והוקרן בבתי ספר רבים בארה"ב, גם של גויים. בזכות הסרט היא החלה להיות מוכרת בקהילות יהודיות בארה"ב, והתחברה לפעילים החברתיים בקהילות הללו. "יום אחד בא אלי אחד הפעילים היהודים שהכרתי ואמר לי שאני חייבת לביים סרט על סיפור מאבקם של מסורבי העלייה היהודים בברה"מ", היא נזכרת. ביאליס, שלא הכירה את הסיפור לפרטיו, סירבה, אבל לאחר הפצרות מרובות ניאותה להכין טריילר קצר (קדימון) על הנושא. החשיפה לחומרים הארכיונים שינתה לגמרי את דעתה. "מצאתי חומרי ארכיון נדירים והבנתי שמדובר בסיפור מדהים שעד היום אף אחד לא נגע בו". בגיל 28 החליטה ביאליס להיכנס להרפתקה. במשך חמש שנים היא קיימה מאות ראיונות ואספה חומרים תיעודיים רבים, ובחודש הקרוב עולה סרטה 'רפיוזניק' על מסכי הקולנוע ברחבי ארה"ב.

'רפיוזניק' (סירובניק) הוא הסרט התיעודי הראשון שסוקר את שלושים שנות הפעילות של התנועה לשחרור יהדות בריה"מ מראשית שנות ה-60 ועד לפילת מסך הברזל בראשית שנות ה-90. הסרט מתאר את מאבקם ההרואי של אסירי ציון ומסורבי העלייה, באמצעות ראיונות עדכניים וחומרים מקוריים. הפקתו ובימויו של הסרט שינו את חייה של ביאליס.

"זהו הסרט השני ששינה את חיי", היא אומרת. "קודם היה הסרט על השואה, שחיבר אותי מאוד לקהילה היהודית, ואחר כך הסרט הזה שבאמצעותו התחברתי לאסירי הציון לשעבר, ולפעילים שנלחמו למענם במערב, והושפעתי מאישיותם". 'רפיוזניק' הוקרן בארץ בבכורה עולמית בנוכחותו של נתן שרנסקי המרואיין בסרט, במסגרת הפסטיבל לקולנוע יהודי שהתקיים בחנוכה האחרון בירושלים. בימים אלו הוא מופץ ומוקרן בקהילות שונות ברחבי הארץ.

לצורך צילומי 'רפיוזניק' התגוררה ביאליס בירושלים במשך שלושה חודשים. בוקר אחד, במאי 2007, העניק תפנית נוספת לחייה של הבימאית הצעירה. "כמדי בוקר ישבתי בבית קפה וקראתי את ה'ג'רוזלם פוסט'. באותו יום דווח שם על מבול של ארבעים קסאמים שירדו על שדרות ביום שלפני. בשעות שלאחר מכן שמעתי הרבה דיווחים על מה שקורה בשדרות והחלטתי לבדוק איך מדווחים על האירועים בכלי התקשורת האמריקניים. נדהמתי לגלות את ההתעלמות המוחלטת שלהם מירי הקסאמים על ישראל. במשך כל השבוע חיכיתי לראות כיצד יסקרו את האירועים ב'ניו-יורק טיימס', וכשמצאתי שם כתבה גדולה בנושא, התאכזבתי לקרוא שם רק על חמישה פלשתינים שנהרגו בפעילות צה"ל בעזה, ללא אזכור של הטילים שנפלו על שדרות. רק בסוף הכתבה הוזכר במשפט אחד שצה"ל טוען שמהמקום בו הוא פעל, נורו טילים על ישראל. הכתבה הזאת הכעיסה אותי. ממש נכנסתי לקריזה בגללה".

אין לאן לברוח

ביאליס הרגישה שהיא מוכרחה לעשות משהו כדי לשנות את ההתעלמות של דעת הקהל העולמית מהסיפור של שדרות. "במשך חמש השנים שעבדתי על 'רפיוזניק' הכרתי אנשים עקשנים שלא הסכימו לחכות לשינוי שיעשה מעצמו, אלא קמו ועשו מעשה. למדתי מהם שיש דברים שאפשר לעשות עכשיו ומייד. אמרתי לאנשי הצוות שעבדו איתי על 'רפיוזניק'

שאני רוצה לנסוע לשדרות כדי לצלם שם סרט".

איך הם הגיבו?

"יש כמה מהחברים שחושבים שאני קצת משוגעת. אלו שמעודדים אותי הם בעיקר החברים מירושלים, שהיו קשורים למאבק של יהודי בריה"מ. החברים שלי בתל-אביב פחות מבינים אותי".

תוך כדי השלמת העריכה של הסרט 'רפיוזניק', החלה ביאליס לאסוף חומרים תיעודיים על שדרות, ומהר מאוד נחשפה לפן המוסיקלי של העיר. חוץ מהעובדה ששדרות הוציאה מתוכה להקות מצליחות כמו 'שפתיים', 'טיפקס', ו'כנסיית השכל', גילתה ביאליס שבעיר מתקיימת פעילות מוסיקלית ענפה של גופים שונים. אחד מהם הוא מועדון 'שדרוק', מועדון מוסיקלי שמושך אליו עשרות בני נוער בעיר. 'שדרוק' מאפשר לנוער של שדרות ליצור ולהתפתח בתחום המוסיקה באמצעות התנסות בהרכבים מוסיקליים, לימודי תקליטנות והפקת מופעים מוסיקליים בקהילה. המוסיקה ב'שדרוק' משמשת גם ככלי טיפולי לשילוב חברתי של נערים מנותקים או של כאלו הנמצאים על סף נשירה מבתי הספר.

ביאליס התרגשה לגלות את העובדה הכל כך סמלית, שמרבית העשייה המוסיקלית בעיר ה'צבע האדום' מתקיימת במקלטים. "באופן כזה, הילדים יכולים לעשות מוסיקה מבלי לדאוג", היא אומרת. "במציאות הנוכחית זו הרי בעיה לעשות מוסיקה לא במקלט, כי לא שומעים את האזעקות של 'צבע אדום'. אפילו סתם לשמוע בבית מוסיקה בפול ווליום זה בעייתי". ביאליס החליטה לביים סרט על שדרות דרך העיניים של המוסיקאים בעיר. בחודש יולי האחרון היא הגיעה לשדרות והחלה בצילומים. בין השאר, היא ראינה לסרט את הזמרים מיכה ביטון, חיים אוליאל ואת המוסיקאי אבי וקנין, שמנהל את פרויקט 'שדרוק'. לאחר גיחת עבודה ללוס אנג'לס שנמשכה חודשים אחדים, היא שבה לארץ ולשדרות בחודש נובמבר, שכרה דירה בעיר, ומאז היא נמצאת רוב הזמן בשדרות, ממשיכה בצילומים וכבר מחפשת עורך לסרט החדש.

חודשי מגוריה בשדרות הפכו אותה לתושבת העיר לכל דבר, כולל ההתמודדות היומיומית הלא פשוטה עם ירי הקסאמים. "רק פעם אחת הרגשתי ממש את הפחד", היא מספרת לי השבוע בדירתה בשדרות. "זה היה לפני שבוע, כשחזרתי עם חבר מהבית של הוריו.

ברכב, בדרך לדירה, שמענו את האזעקה, עצרנו מייד בצד הכביש ורצנו לעבר הבית הקרוב כדי להסתתר. נקשנו בדלת כדי להיכנס אבל אף אחד לא היה בבית. כל מה שיכולנו לעשות היה להיצמד לקיר החיצוני של הבית. זו היתה הפעם הראשונה שבה פחדתי ממש. החיפוש של מקום לברוח אליו, מבלי לדעת לאן תגיע, הוא שגרם לי דפיקות לב שאני יכולה לחוש גם עכשיו כשאני נזכרת באותם רגעים".

"עושה עלייה"

ביאליס מעידה שהיא מגיבה לאירועים בשדרות כמו התושבים הוותיקים. "אני כועסת כשהם כועסים ועצובה כשהם עצובים. לפני כמה ימים נפל טיל ברחוב שלנו ליד בית של חבר קרוב. הוא היה בטרואמה. רצינו לעודד אותו, אז לקחנו אותו לנסיעה מחוץ לעיר. ביציאה מהעיר עמדו תושבים ומחו על המצב, זו היתה הפעם הראשונה בחיי שראיתי אנשים זועמים והזדהיתי איתם לחלוטין".

הסיקור החד צדדי של התקשורת הזרה לפעולה הצבאית של ישראל בעזה מרתיח את ביאליס. "בעיתונים האמריקנים אני עדיין קוראת כל הזמן שהכול באשמתנו והכול בגללנו. באחת מרשתות הטלוויזיה הקרינו שוב ושוב הלוויה מבוימת של הפלשתינים. רק בכלי התקשורת הישראליים משקפים את המציאות בשדרות ובאשקלון. בארה"ב לא רואים מזה כלום, וזה עושה אותי עצבנית". ביאליס החליטה להירתם בעצמה להסברה הישראלית.

"אני לא רגילה לכתוב ואני לא טובה בזה, אבל בימים האחרונים התחלתי לכתוב בלוג באינטרנט על החיים שלי בשדרות. אני מפיצה את הרשמים שלי ברשת באמצעות בלוגים של חברים, ובינתיים קיבלתי עשרות תגובות. כתבתי, בין השאר, גם על החוויה הטראומטית שעברתי לפני שבוע כשחיפשתי מקום מסתור מהקסאם, וקיבלתי על הרשימה הזאת תגובות מכל העולם. מאמא שלי קיבלתי תגובה שכללה רק שתי מילים: 'אוי ווי...'"

התשובה המשמעותית של ביאליס לסיקור הבינלאומי העוין של המלחמה בדרום הארץ היא הסרט שהיא מצלמת כעת בשדרות. "החלום שלי הוא שיקרה לסרט הזה מה שקרה ל'רפיוזניק'. הצפייה ב'רפיוזניק' העניקה לצופים חוויה של קהילה. בהקרנת הבכורה שהתקיימה בסינמטק בירושלים נכחו כל הפעילים של תנועת הסירוב ובני משפחותיהם. במהלך הצפייה בסרט הם ממש חוו את הכל מחדש, וזה היה מאוד מרגש לכולם".

ביאליס מאוהבת בשדרות. "אפילו בארץ", היא אומרת, "לא מכירים את שדרות. ישראלים רבים חושבים שזה מקום קטן ומרוחק, ולא יודעים מה יש פה. בחודשים האחרונים מצאתי כאן קהילה מדהימה, הרבה תרבות, הרבה חום אנושי. תושבים מזמינים אותי לארוחות שבת והמוסיקאים שאני מצלמת, שהם בערך בגיל שלי, הפכו לחברים שלי". כאמור, לפני חודשיים החליטה ביאליס באופן סופי שהיא עולה לארץ או בלשונה – "עושה עלייה". "כל הזמן חשבתי על זה, אבל רק לאחרונה קיבלתי החלטה. עיקר העבודה שלי עדיין בלוס אנג'לס, אבל החיים שלי הם כאן".